

Cu HORIA LOVINESCU despre noua sa lucrare: „O CASĂ ONORABILĂ”

Cînd se anunță o piesă nouă, atmosfera din jurul autorului se schimbă: e vremea declarațiilor, a interviurilor, o mică „vacanță” agitată și sărbătorească.

De multe ori, dramaturgul intră în joc și povestește, eliberîndu-se de toate temerile, dorințele, intențiile din dificila perioadă a scrisului. Cu Horia Lovinescu însă, lucrurile nu merg atît de lesne, pentru că scriitorul — destins, amabil, puțin ironic — refuză tipicul și propune propriul său joc, repetînd pentru a zecea oară:

— Credeți-mă, n-am nimic de spus: am scris o piesă fără pretenții, o simplă comedie polițistă. Vreau și eu, o dată, să mă distrez și să distrez. Și-apoi, vreau să cunosc starea de spirit a succesului sigur!

— *Se scrie chiar atît de ușor o piesă polițistă?*

— Ei, poate nu chiar atît de ușor... Dacă treci însă de „încălzire” și reușești să intri în ritm, și dacă deprinzi un anume meșteșug... Sincer vorbind, nu credeam s-o termin atît de repede, dar mi-a mers mîna, am lucrat cu plăcere, cu pofta pe care ți-o dă noutatea. Ieșind din viața mea, piesa asta mi-a lăsat un dar: starea de spirit a lucrului făcut cu spor, sentimentul tonic că, dacă mă așez serios la treabă, aș mai putea, pînă la sfîrșitul anului, să mai scriu o piesă. Rămînem totdeauna recunoscători acelor evenimente, împrejurări, oameni pe care hazardul îi destină să inaugureze o perioadă bună...

— *Spuneți-mi totuși ceva despre piesă...*

— Are șapte personaje, un singur decor... Sper că nu aștepți de la mine să-mi „demontez” surpriza?

Cum să trec dincolo de această reticență zîmbitoare? Încerc o manevră de „în-văluire”:

— *Doamne ferește... Cum aș putea să încalc, atît de brutal, uzanțele? Dar să lăsăm deoparte intriga — mai ales că, spre deosebire de scrierea „polițistă” tradițională, în piesa dv. intriga e mai mult un înveliș tentant, o armătură care domină și dispune materialul și care are rostul să „ademenească”. De fapt, adevărata viață a piesei se desfășoară pe dedesubt. avem de-a face cu un portret de mediu, cu un soi de vivisecție, cu niște oameni care-și aduc pe scenă antecedentele, orizontul, veleitățile, închegînd o mică lume subumană care colcăie și se agită, agățîndu-se disperată, cu ghiarele, de bani, de situație...*

— Eu cred că orice piesă de teatru, cît de modeste i-ar fi pretențiile, trebuie să-și aibă adevărul ei; dacă tot te apuci să aduci pe scenă niște oameni, ei nu se pot mișca, nu pot acționa ca niște umbre lipsite de consistență, ca niște pioni oricînd interșanjabili, ci trebuie să se comporte strict determinați de propriul lor adevăr. Știu eu dacă am reușit acest lucru? Dactilografa care mi-a transcris textul m-a privit semi-admirativ, semisuspicios și m-a întreat: „De unde îi cunoașteți pe oamenii ăștia?” I-am răspuns cu lașitate: „chestie de imaginație”. Și ea mi-a zis: „Aș, indivizii există...”

— E adevărat, piesa dv. are un ton prea sarcastic, ca să fie doar o „chestie de imaginație“, un soi de „cruzime entuziastă“ care în nici un caz nu reflectă o atitudine neutră, blajină. Cineva care vă cunoaște literatura tresare la auzul acestui ton nou, tranșant, de o violență nedeghizată (care se anunțase, cîndva, pe anumite nervuri ale Citadelei, dar se retrăsese apoi discret). Am senzația unei „eliberări“ energice de sub tirania delicateței și rafinementului...

Mirarea angelică de pe chipul scriitorului ar fi perfectă, dacă în ochi nu i-ar licări, nestăpînită, voluptatea deghezamentului, a farsei:

— Zău? Eu n-am intenționat să supăr pe nimeni...

I. P.

REAL ȘI FICTIV ÎN DRAMA ISTORICĂ

De vorbă cu ALEXANDRU VOITIN

— Piesa pe care o finisați în aceste zile are un titlu explicit și, ca alte denumiri ale dramelor dv. (Procesul Horia), trimite direct la eveniment. *Adio, Majestate!* ar fi, așadar, o descripție a abolirii monarhiei...

— Piesa pornește de la un moment istoric: noaptea de 30 decembrie 1947, fără să fie însă o oglindire a evenimentului istoric-revoluționar ca atare; e mai degrabă o încercare de a dramatiza destinele și gândirea unor intelectuali români, consecvenți luptători antimonarhici. Acest subiect mă atrage de mult timp și pot spune că gestația acestei piese e îndelungată. În literatura noastră dramatică piesele cu caracter istoric au abordat cu precădere marile figuri, personalitățile covârșitoare care au preluat conducerea destinului național de-a lungul unui frământat trecut de luptă. Mi se pare însă insuficientă preocuparea față de reprezentanții gândirii românești, acei bărbați luminați care, prin crezul și cuvîntul lor, au construit climatul etic și politic în care s-au petrecut diferitele evenimente.

— Procesul Horia a avut numeroase puncte de contingență cu piesa-document. Pe aceeași linie ați continuat cu noua piesă? Cit de mare e doza de ficțiune în transferul istoriei spre dramă? Dar coeficientul de invenție în descrierea unor biografii reale?

— Cu excepția lui Edith, fiica văduvei Spanoszy, nici un personaj din *Procesul Horia* nu e fictiv. Existența tuturor e reală, iar implicația lor în evenimentele de la Alba Iulia — directă și consemnată ca atare în scripte. Cu toate acestea, mi se pare că *Adio, Majestate!* e și mai aproape de document decât *Procesul Horia*. Prima e talmăcirea scenică a unui moment, concentrarea asupra unui eveniment de vîrf ce a putut fi exprimat într-un timp și spațiu dat. Aici circulă cîteva personalități, cîteva epoci, numitorul comun al acțiunilor fiind identitatea atitudinii: progresismul antimonarhic reuindu-i dincolo de fantasticele deosebiri de destine, temperamente, concepții și acte. În peisajul atît de variat al culturii noastre, marii cărturari și semănătorii de idei s-au distins prin trăsătura lor de militanți antimonarhici. Personajele piesei mele sînt asemenea intelectuali: scriitori, gazetari. Nici un nume nu e fictiv, totuși evit să le romantez biografia.

— Ce structură dramatică ați abordat?

— *Adio, Majestate!* ar fi a noua mea piesă. După ultimele lucrări de dezbateră, așa cum le-au etichetat criticii, m-am străduit să găsesc o formulă teatrală care să nu mă repet; o ecuație dramatică funcțională, aptă să cuprindă acțiunea și ideea, unitatea